

Sygn. akt III USK 185/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania B. P.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu
13 maja 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację B. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 6 września 2019 r., którym to oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 30 listopada 2018 r., na podstawie której organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 października 2013 r. do 30 września 2019 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, na podstawie zaoferowanych dokumentów prywatnych, że wnioskodawca nie wykonywał pracy na terytorium Wielkiej Brytanii. Nie został zakwestionowany sam fakt podpisania umowy, bo to bezsprzecznie nastąpiło, a jedynie rzeczywista jej realizacja. Sąd Apelacyjny podkreślił, że ubezpieczony był dotychczas objęty polskim systemem ubezpieczeń społecznych w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności

gospodarczej. Z momentem złożenia w organie rentowym pisma z dnia 21 września 2016 r., w którym wskazał, że w firmie M. [...] jest zatrudniony od dnia 1 lipca 2014 r. na umowę o pracę, wprowadził do dotychczasowego stosunku prawnego łączącego go z organem rentowym element tzw. międzypaństwowy (transgraniczny). W oparciu o zgromadzone dowody organ rentowy w postępowaniu administracyjnym stwierdził, że praca nie była faktycznie wykonywana, w związku z czym ubezpieczony nieprzerwanie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom w Polsce z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie prawa polskiego. Sąd Apelacyjny podkreślił, że twierdzenia ubezpieczonego pozostawały w sprzeczności z wyjaśnieniami brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej. Organ rentowy zwrócił się do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, czy skarżący jest objęty angielskim systemem ubezpieczeń i czy rzeczywiście wykonuje pracę i nie uzyskał takiego potwierdzenia. W trakcie postępowania sądowego organ rentowy przedłożył kolejne pismo brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej z 27 czerwca 2019 r. potwierdzające jej dotychczasowe stanowisko, będące odpowiedzią na wniosek B. P. o wydanie zaświadczenia A1, wskazując że adresy pod którymi wnioskodawca miał prowadzić działalność na terenie Wielkiej Brytanii nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu rzeczy, gdyż pierwszy adres jest adresem innej firmy, a drugi adres to adres wirtualnego biura. Sąd Apelacyjny zauważył, że w przedmiotowej sprawie brytyjska instytucja ubezpieczeniowa przeprowadziła postępowanie wyjaśniające i ponad wszelką wątpliwość stwierdziła, że ubezpieczony nie podlega ubezpieczeniom społecznym w Wielkiej Brytanii.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 288 akapit 2 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, art. 11 ust. 2 lit. a rozporządzenia nr 883/2004, art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, art. 58 § 2 k.c. i art. 83 § 1 k.c., art. 58 § 1 k.c. w związku z art. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 9 ust. 2 i art. 18 ust. 8 ustawy systemowej w związku z art. 2 Konstytucji RP, art. 65 § 2 k.c., art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c., a także na naruszeniu prawa procesowego, mogącym mieć wpływ

na wynik sprawy: art. 233 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Skarżący na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c., z dodatkowym powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem w ustalonym stanie faktycznym tej sprawy zachodzi istotna rozbieżność między zaskarżonym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego oraz ugruntowaną linią orzecznictwa w przedmiocie podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz — na tej podstawie - obowiązkowo ubezpieczeniom społecznemu, emerytalnemu i rentowym na terenie RP z tytułu wykonywania pracy najemnej na terenie UE. Tę linię orzecznictwa tworzą: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r. (II UK 333/12) oraz prawomocne wyroki Sądów Okręgowych: w Szczecinie z dnia 16 lipca 2014 r. (VII U 1827/13), w Gdańsku z dnia 19 maja 2015 r. (VIII U 1333/13), w Krośnie z dnia 22 czerwca 2015 r. (IV U 1697/13). W ocenie skarżącego za przyjęciem skargi do rozpoznania przemawia treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r. (II UK 333/12, OSNP 2014 r. nr 3, poz. 47) oraz w porównaniu z tym wyrokiem treść zaskarżonego orzeczenia, którym Sąd Apelacyjny *de facto* zatwierdził niesłuszną decyzję organu rentowego, jak również treść wskazanych wyżej prawomocnych orzeczeń Sądów Okręgowych, które jednoznacznie wskazywały, iż osoby wykonujące pracę najemną w Polsce i Wielkiej Brytanii nie podlegają polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Skarżący podkreślił, że w przedmiotowej sprawie ubezpieczony przedstawił wszelkie okoliczności faktyczne, jak i dowody przemawiające za niezasadnością nieuwzględnienia jego wniosku odnośnie braku stwierdzenia tak przez organ rentowy, jak i Sądy obu instancji, jego niepodlegania w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu polskiemu, wynikającego z odwołania od decyzji organu rentowego oraz z apelacji. Uzasadnia to brak spójności kwestionowanego orzeczenia oraz brak jego zgodności z ugruntowaną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego w tej materii.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Zauważyć należy, że o rzeczywistych rozbieżnościach w judykaturze można mówić tylko wówczas, gdy brak zgodności rozstrzygnięć dotyczy takich samych lub bardzo zbliżonych stanów faktycznych, co skarżący powinien wykazać (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Wskazując na rozbieżność orzecznictwa, skarżący przytoczył jedynie jedno z wyżej wskazanych orzeczeń – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12. Umknęło uwadze skarżącego, że rozstrzygnięcie to zapadło w odmiennym stanie faktycznym. Poddana pod rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego sprawa związana była z oceną przez polski organ rentowy i sądy *meriti* ważności umowy o pracę zawartej pomiędzy ubezpieczoną a słowackim pracodawcą. Przyjęły one, że między skarżącą a jej słowackim pracodawcą nie zaistniał

stosunek pracy w rozumieniu art. 22 k.p, w konsekwencji umowa o pracę zawarta z pracodawcą słowackim jest nieważna, jako służąca obejściu prawa (art. 58 k.c.), a jej nieważność wyłącza zastosowanie art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Doszło zatem do niedopuszczalnej oceny przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. W sprawie będącej przedmiotem niniejszej skargi brytyjska instytucja ubezpieczeniowa przeprowadziła postępowanie wyjaśniające i stwierdziła, że ubezpieczony nie podlega ubezpieczeniom społecznym w Wielkiej Brytanii, o czym poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

We wskazanym przez skarżącego wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 Sąd Najwyższy przyjął ponadto, że jest oczywiste, że instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności o art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie znajduje również decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa

właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. UE C 106 z 24 kwietnia 2010 r.). Poinformowanie więc przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, wymaga - ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym - zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. W rozpoznawanej sprawie w związku z pismem brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, która nie potwierdziła, aby ubezpieczony podlegał tam ubezpieczeniom, należało uznać, iż podlega on wyłącznie ustawodawstwu polskiemu. Wspomniane pismo warunkowało dalsze decyzje podjęte w sprawie.

Chybiony jest również zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365). W rozpoznawanej sprawie skarżący upatruje zaistnienia tej podstawy przedsądu we nakreślonej przez siebie sprzeczności między zaskarżonym wyrokiem Sądu Apelacyjnego a ugruntowaną linią orzecznictwa. W tym zakresie aktualne pozostają uprzednie rozważania Sądu Najwyższego, dotyczący niespełnienia przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nadto zdaniem skarżącego „w przedmiotowej sprawie ubezpieczony przedstawił

wszelkie okoliczności faktyczne, jak i dowody przemawiające za niezasadnością nieuwzględnienia jego wniosku o odwołanie, jego niepodlegania w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu polskiemu, wynikającego z odwołania od decyzji organu rentowego oraz z apelacji”. W tym kontekście wskazać należy, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi polemikę z dokonanymi przez Sąd Apelacyjny ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów. Tymczasem zauważyć należy, że skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one zatem przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. Polemika skarżącego z oceną dowodów dokonaną przez Sąd Apelacyjny, prowadząca do zakwestionowania ustalonego przez ten sąd stanu faktyczny sprawy nie uzasadnia, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nadto wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c.. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., I UK 212/14, Legalis nr 1186765). Skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie mogą one zatem przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. W przeciwnym razie zachodziłby dysonans między etapem przedsądu a późniejszym rozpoznaniem podstaw kasacyjnych z ograniczeniem wynikającym z tego przepisu, a także wobec związania ustaleniami stanu faktycznego, na którym oparto zaskarżony wyrok (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2014 r., II UK 20/14, Legalis nr 1385231; z dnia 6 lutego 2014 r., I PK 246/13, Legalis nr 1169331).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.